Kasvu ja vaikuttaminen osasto 21.11.2017

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

E 89/2017 vp

Komission suositus neuvoston päätökseksi luvan antamisesta aloittaa neuvottelut yleissopimuksesta investointiriitojen ratkaisemiseen tarkoitetun monenvälisen investointituomioistuimen perustamiseksi

SAK kannattaa ehdollisesti monenvälisen investointituomioistuimen perustamista. Vaihtoehtoisesti investointiriidat voidaan selvittää kansallisissa tuomioistuimissa.

Singapore-päätös muutti investointisuojasopimusten roolia

EU:n tuomioistuin totesi 16.5.2017 Singapore-päätöksessään, että investointisuojasopimukset kuuluvat EU:n ja sen jäsenmaiden jaettuun toimivaltaan. Jatkossa EU:n kauppasopimuksissa investointisuoja tultaneen irrottamaan omaksi erilliseksi sopimukseksi.

Monenvälisyys parempi kuin kahdenvälisyys

Investointiriitojen ratkaiseminen kahdenvälisissä menettelyissä monimutkaistaa sääntely-ympäristöä merkittävästi ja luo turhaa byrokratiaa. Monenvälisen investointituomioistuimen perustaminen Maailman kauppajärjestö WTO:n yhteyteen olisi luontevin vaihtoehto, tosin se ei välttämättä ole kovin realistista, sillä Yhdysvallat on asettanut kyseenalaiseksi koko järjestön tulevaisuuden.

Investointisuojasopimuksetkin mieluummin monenvälisiksi

Monenvälinen investointituomioistuin perustetaan lähtökohtaisesti ratkaisemaan kahdenvälisiä investointiriitoja avoimen, puolueettoman ja tasapuolisen menettelyn nojalla. Ratkaisun perustana olisivat kuitenkin edelleen investointisuojasopimukset, jotka ovat usein kahdenvälisiä. Tehokkaampi ratkaisu olisi pyrkiä luomaan monenvälisen investointituomioistuimen perustamisen yhteydessä myös kattava monenvälinen investointisuojasopimus.

Kanneoikeus taattava eri osapuolille

Monenvälinen investointituomioistuin ei ole perusteltu, jos se turvaa ainoastaan sijoittajien oikeuksia. Sen sijaan kanneoikeus on ulotettava laajemmin eri osapuolille mukaan lukien kansalaiset, yhteisöt ja ammattiliitot.

Demokraattiset vaikutusmahdollisuudet turvattava

Kansalaisille on taattava oikeus demokraattisesti vaikuttaa oikeusvaltion asioihin. Kauppa- ja investointisopimuksiin liittyvien neuvottelujen on oltava avoimia alusta saakka. Julkiset palvelut sisältäen esimerkiksi

terveydenhuollon ja koulutuksen on pidettävä investointisuojan ulkopuolella. Myös ympäristö- ja työelämäsääntelyn parantaminen on voitava olla mahdollista ilman uhkaa valtiolle lankeavista korvausvaatimuksista.

Kansalliset tuomioistuimet vaihtoehtona

Jos monenvälistä investointituomioistuinta ei saada perustettua tai aiempiin investointiriitojen ratkaisuelimiin liittyviä ongelmia ei onnistuta korjaamaan, investointiriitojen ratkaiseminen voi hyvin tapahtua myös kansallisissa tuomioistuimissa. Etenkin demokraattisten oikeusvaltioiden kohdalla tämä voi olla jopa varteenotettavin vaihtoehto, jotta vältytään luomasta monen tason byrokratiaa. Myös muiden maiden kohdalla investointiriitojen ratkaiseminen kansallisissa tuomioistuimissa voi tulla kyseeseen, mutta tällöin maariskit heijastuvat suoremmin investointien tuottovaatimuksiin.

Patrizio Lainà
Ekonomisti
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry